

KOLTAI ZOLTÁN

Volt egyszer egy EKF

Mi is maradt meg az első magyarországi Európa Kulturális Fővárosa programból? Tényleg csak egy újabb rossz példával tudunk szolgálni a hozzá nem értés és az áttekinthetetlenül elköltött pénzek kudarctörténetéhez vagy inkább adjunk igazat a sikerpártiaknak, akik megépülő autópályáról, színvonalas rendezvényekről, nemzetközi rangú létesítményekről, egy élhetőbbé váló városról számolnak be? Egyáltalán lehet-e valódi mérleget vonni bő másfél évvel a cím betöltése után? Rövidtávon biztosan. A mostani írás erre tesz kísérletet részben saját felmérések alapján, melyek 2008-2011 között több mint háromezer magyarországi válaszadó megkérdezésén alapulnak. A mostani tanulmány a Tudásmenedzsment 2011. októberi számában megjelent írás folytatása.¹

2010., a rendezvény éve - visszatérő optimizmus

Előzetes tényként kijelenthető, hogy a rendezvény megvalósult, a folyamatos programkínálatnak köszönhetően a résztvevők száma napról napra növekedett. Ezt segítette az autópálya Pécsig történő kiépítése, valamint a megvalósult beruházások. Bár a sikerpropaganda beindult, de nem hallgathatók el a programsorozat karakter nélkülségét, fokozatos eljelentéktelenedését, súlytalanná válását hangsúlyozó vélemények, ahogy többen a törekeny és rövidtávú sikert az évek alatt felhalmozódó csalódottság miatti eleve alacsony elvárásokkal magyarázzák.

Egy ilyen nagyléptékű program esetén természetesen nincs arra lehetőség, hogy annak akár csak a rövidtávú eredményeiről teljes körű listát állítsunk össze. Először mindössze a rendezvényévvvel kapcsolatos néhány tényadatot szeretnénk megismertetni a megvalósult programok, a nemzetközi kapcsolatok, az idegenforgalom és az új beruházások területéről.

Az EKF keretében több mint négyezer rendezvény valósult meg Pécsen, a déldunántúli régióban és a partnervárosokban, amiből hozzávetőleg 2700 minősült támogatott kulturális kezdeményezésnek.² Az összes programforrás nagysága elérte az 1.847.000.000 forintot, a 2010-es év folyamán a programszervezők a világ 56 országából hívtak fellépőket, résztvevőket. A pécsi rendezvények 230 helyszínen, közel 200 programgazda aktív közreműködésével valósultak meg.³

A pusztá számadatoknál persze fontosabb a programok által közvetített érték. A pályázat eredeti szellemiségével egybecsengő, új kulturális projektek már a felvezető évek időszakában is megvalósultak, így például a Kelet-Nyugati Átjáró: Találkozó a Balkán kapujában címet viselő nemzetközi konferencia és világművészeti fesztivál, a Pécsi Balett által kezdeményezett Nemzetközi TáncTalálkozó, a Határtalan város – határtalan színház elnevezésű vendéjáték-sorozat, a Writers in Residence vendégíró program vagy a PAGE (Pécs – Ars GEometrica) Fesztivál. A rendezvényévet tekintve szintén találunk

¹ Koltai Zoltán (2011)

² P. Müller Péter (2011)

³ Pécs 2010 Európa Kulturális Fővárosa, 2010. évi programok értékelése

pozitív példákat a magas szakmai nívót képviselő, nemzetközi rangú kulturális eseményekre. A teljesség igénye nélkül ide sorolható a Művészettől az életig: magyarok a Bauhausban kiállítás, a Cézanne és Matisse bűvöletében – Nyolcak Európája kiállítás, A Zsolnay Aranykora című kiállítás, a Cirkusz- és Utcaszínházi Fesztivál, Nagy József táncszínházi bemutatója, a Krétakör Majálisa, a könnyűzene területéről Goran Bregovic és együttese valamint a Buena Vista Social Club fellépése.⁴ Egyediségük okán érdemel említést a Varázskert, a Kultucca, a Nyitott Kapuk programsorozat vagy a Szomszédünnap elnevezésű kezdeményezés.

Pécs nemzetközi kapcsolatrendszerének gazdagodásából kiemelésre érdemesek a német együttműködések. A társrendező Essen városán kívül többek között Stuttgarttal, Karlsruheval és Berlinnel együttműködve közel félszáz program valósult meg. Sikeres kapcsolódási pontokat jelentettek a nyertes pályázathoz a déli kulturális övezet országai- val, főként Horvátországgal, másodsorban Szerbiával és Bosznia-Hercegovinával közösen lebonyolított programok, melyek keretében egyaránt szolgáltak kormányzati, tartományi, vagy városi szintű együttműködések. Csak Horvátország önmagában több mint hetven programmal kapcsolódott be a város 2010-es rendezvénysorozatába. Mindenképpen említést érdemel a krakkói és aradi kulturális aktivitás megerősödése a városban, ahogy az isztambuli Csontváry-kiállítás sikeres megrendezése is. Összességében több mint 1000 cikk tett említést a városról jelentősebb külföldi sajtóorgánokban,⁵ az EKF kiemelt belföldi médiapublicitását pedig jól kifejezi, hogy 2010. január 1. és november 30. között összesen 7939 belföldi megjelenés látott napvilágot a városról és az EKF programokról.⁶ Egyértelműen hozadéknak tekinthető a művészeti-kulturális intézmények szereplőinek nemzetközibbé váló szemlélete, kibővült kapcsolati hálózata, megnövekedett szervezési tapasztalatuk.

A város vendégforgalma impozánsnak mondható 25,7%-kal, míg az itt eltöltött vendégéjszakák száma még ennél is jelentősebb 27,5%-kal haladta meg 2010-ben az egy évvel korábbi hasonló adatokat. A Pécsre látogatók valamivel több, mint negyede (27,8%) érkezett külföldről, hozzájuk kötődik a városban eltöltött vendégéjszakák 32,65%-a.⁷ A megye idegenforgalmi vonzerejét tekintve szintén beszámolhatunk rövidtávú sikerekről, hiszen a rendezvény évében 12%-kal nőtt a turisták és 9%-kal a megyében eltöltött vendégéjszakák száma.

A növekedés a külföldi látogatók esetében számított jelentősebbnek (26% szemben a belföldiek számának 9%-os emelkedésével), legnagyobb számban német, osztrák és egyesült államokbeli vendégek érkeztek Baranyába. A szomszédos déli országok növekvő érdeklődését pedig az mutatta jól, hogy az év első 10 hónapjában a Szerbiából és Szlovéniából érkezők száma emelkedett a legdinamikusabban.

A külföldiek által a megyében eltöltött vendégéjszakák számát illetően már jóval kevésbé jelentős, alig 1%-os növekményről árulkodnak a kimutatások (ugyanaz a növekedés a belföldiek esetében viszont 12%). Vagyis több külföldi érkezett rövidebb időre, a magyar vendégek növekvő érdeklődése viszont a korábbinál valamivel hosszabb itt-tartózkodást is eredményezett. Ha mindehhez hozzávesszük, hogy 2010-ben a Dél-Dunántúlon összességében csökkent, míg országosan alig 2%-kal növekedett a vendégek

⁴ P. Müller Péter (2011)

⁵ Ágoston Zoltán (2011)

⁶ Pécs 2010 Európa Kulturális Fővárosa, 2010. évi programok értékelése

⁷ Pécs 2010 Európa Kulturális Fővárosa, 2010. évi programok értékelése

és a vendégéjszakák száma, akkor még inkább felértékelődnek a kedvező megyei és városi adatok.⁸

Az EKF éven túli turisztikai hatásáról vagy inkább annak hiányáról árulkodnak a város és a megye 2011-es, 2012-es vendégforgalmi adatai.⁹ Eszerint 2011-ben Pécssett már jelentősen csökkent a vendégek száma, a mintegy 20%-os visszaesés (a külföldiek esetében még ennél is nagyobb, 30% közeli a mínusz) a rendezvényt megelőző, 2009-es év adataihoz való visszatérést eredményezett. Közel ugyanekkora csökkenést tapasztalunk a városban eltöltött vendégéjszakák számát szemügyre véve (a belföldiek esetén közel 15%-os, míg a külföldieknél több mint 25%-os visszaeséssel). A megyei adatok valamivel kedvezőbbek, mivel a turisták száma csak 7%-kal (a külföldiek esetében itt is 20%-ot meghaladó csökkenéssel), míg a vendégéjszakák száma nem egészen 9%-kal esett. Bizakodásra legfeljebb az adhat némi okot, hogy 2012 első félévében valamivel kedvezőbbek a turisztikai adatok. Baranya megyében egyaránt nőtt a vendégéjszakák (plusz 10%) és a vendégek (plusz 4%) száma, ami mind a hazai, mind a külföldi érdeklődés fokozódását mutatja, de szintén valamivel kedvezőbbek a pécsi adatok is (itt a vendégek száma stagnál 2011 és 2012 első félévének viszonylatában, míg az eltöltött vendégéjszakák száma kismértékben emelkedett a megnövekedett belföldi érdeklődésnek köszönhetően).

Röviden térjünk vissza a nyertes pályázat öt kulcsprojektjére. A közterek és parkok megújítása program pont többnyire sikeresnek mondható, hiszen több mint 31 hektáron éledtek újjá a város terei és parkjai, megfelelő színteret biztosítva ezzel az eltervezett újszerű térhasználatnak. Hiányérzetünk elsősorban a projekt kút- és játszótér-programjával kapcsolatban lehet.¹⁰ A közterek megújításával a megkérdezettek 94%-a volt elégedett. A legjobban tetsző három köztér közé a Széchenyi teret, a Kossuth teret és az uránvárosi tér megújítását sorolták a pécsi válaszadók.¹¹

A Tudásközpont tizenháromezer négyzetméteres korszerű épülete méltán népszerű a látogatók körében. A projekt keretében a város három könyvtárának teljes szolgáltatásintegrációja valósult meg, a tudásközpont funkciót kutatószobák, internetes munkaállomások teszik teljessé, míg a legfelső szinten a tetőkerthez kapcsolódó gyerekkönyvtár kapott elhelyezést. 2011-ben a regisztrált felhasználók száma meghaladta a 26 ezer főt, közülük közel 22 ezren számítottak aktív olvasónak. A Tudásközpontban működő könyvtár területére való belépések száma több mint 365 ezer volt, a kikölcsönzött dokumentumok száma pedig meghaladta a 406 ezret a tavalyi évben. A pécsi Corvina (könyvtári rendszer) katalógusának Tudásközponton kívüli használata 2012-ben megközelíti a 700 ezret. A pályázatban vizionált, könyvtári feladatokon túlmutató kulturális szerepkör remélhetőleg hosszabb távon is jellemezni fogja az intézményt, melyhez a szükséges előadótermek és konferenciaterem egyaránt biztosítottak.¹²

A Kodály Központ épületének külső és belső megjelenítése, valamint technikai adottságai egyaránt elismerésre adnak okot. A pályázatban ígért korszerű, nemzetközi rangú hangversenyerem és konferenciaközpont több mint 11000 négyzetméternyi területen áll rendelkezésre.¹³ „Fontos, hogy a Kodály Központ a minőségi zene (komolyzene,

⁸ Rappai Gábor (2011)

⁹ Tájékoztató Adatbázis

¹⁰ Kovács Katalin (2011)

¹¹ Jegyzőkönyv (2011)

¹² www.tudaskozpont-pecs.hu

¹³ www.kodalykozpont.hu

jazz), a minőségi kultúra és a tudomány helye legyen, azzá váljon.”¹⁴ A Nagy Kiállítótér helyszíne időközben módosult. Az eredetileg nevesített Papnövelde utcai bővítés csak részben valósult meg, így az épület nem alakulhatott át a pályázatban elképzelt nagy nemzetközi kiállítások befogadására is alkalmas helyszínné. Helyette Pécsi Nagyaléria néven a Zsolnay Kulturális Negyedben létesült új kiállítótér, ahol közel ezer négyzetméteren biztosított a hagyományos és a legújabb művészeti irányzatok bemutatkozása.¹⁵

A Zsolnay Kulturális Negyed és a Kodály Központ elkészültével 44 ezer négyzetméter új kulturális tér született.¹⁶ Különösen érdekes kérdés a Zsolnay negyed jövőbeli funkciója, hiszen míg a nyertes pályázatban a kulturális ipar új fejlesztési csomópontjaként jelölték meg a területet, addig mára sokkal inkább vált múzeumok, az egyetemi képzés, valamint pécsi közművelődési intézmények újabb helyszínévé. „Mivel a város nem tudta kellő elszántsággal és hittel képviselni a kulturális élet megújulásának elvét, így az intézmény- fenntartói és szociális szempontok erősebbek voltak, mint a tényleges új értékteremtés, és a versenyhelyzet előállítása a kulturális szektorban.”¹⁷

Nem feledkezhetünk meg a beruházások kapcsán a funkcióját még jobban elvesztő belváros problémájáról, az új beruházások környezetében felbukkanó szegénységről, amire a közeljövőben kell megnyugtató válaszokat találni. Egyben biztosan egyetérthetünk P. Müller Péterrel, „türelemre van szükség valamennyi érintett részéről abban, hogy ezek az intézmények, amelyekkel az EKF kapcsán Pécs és a régió gazdagodott, felépíthessék a maguk arcukat, működési rendjét, bekapcsolódhassanak a kultúratermelés és - fogyasztás vérkeringésébe.”¹⁸

Ma még kétséges az, hogy sikerül-e egyáltalán kialakítani a városban, annak hazai és nemzetközi régiójában egy olyan, hosszabb távon is fenntartható kulturális fogyasztói piacot, amely az eredményes működés alapfeltétele lenne. Mindez annak a tapasztalatnak a tükrében jelent fokozott kihívást, hogy míg az ingyenes programok magas látogatottsággal párosulnak a városban, addig a belépőjegyes rendezvények esetében a lakosság kultúra-fogyasztása már meredeken csökken.¹⁹

Kutatási előzmények, hipotézisek megfogalmazása

Vajon, hogyan élték meg mindezt az érintett pécsi lakosok? Mi vált valóra az EKF címhez kapcsolódó egyik legfontosabb elvárásból, hogy a programsorozat nagy közösség-alkító élményként megerősíti a helyi identitást, pozitív értelemben alakítva a rendező város imázsát. Vagy az érintettek csalódottsága a tervezettel éppen ellentétes irányú folyamatokat eredményezett? Mennyiben van igaza a nyertes pályázatot író Takáts Józsefnek, amikor úgy fogalmaz, hogy „a pécsiek legfeljebb a fogyasztói, s nem a részesei az EKF eseményeknek.”²⁰

Kapcsolódva a rendezvényt megelőző években, 2008-ban és 2009-ben lefolytatott kutatásunk tapasztalataihoz, két 2010-es kutatási anyaggal és egy saját 2011-es felmérés adataival egészítjük ki korábbi eredményeinket.

Az alábbi kérdésekre kerestük a választ 2011-ben:

¹⁴ P. Müller Péter (2011), 136.o.

¹⁵ www.zskn.hu

¹⁶ Kovács Katalin (2011)

¹⁷ Horváth András (2011), 80.o.

¹⁸ P. Müller Péter (2011), 137. o.

¹⁹ Rappai Gábor (2011)

²⁰ Takáts József (2011), 322.o.

Mennyire szorosan kapcsolódik az EKF kifejezés Pécs városához? Hogyan változott Pécs megítélése a rendezvénysorozat évében? Milyen pozitív és negatív hatások érzékelhetők a városban az eseménysorozatnak köszönhetően? Milyen a programok hiányoztak a rendezvény évében? Milyen összességében a programsorozat megítélése?

Az alábbi hipotéziseket fogalmaztuk meg a kérdőívek feldolgozását megelőzően:

Az EKF kifejezés részévé vált a városról kialakult képnek mind helyben, mind országosan. Pécs megítélése az elmúlt egy évben valamelyest javult. Pozitív változást tapasztalunk a városban és országosan egyaránt. Pécssett még jelentősebb azok aránya, akik szerint sokkal kedvezőbb lett a városról kialakult kép. Szintén valamelyest javult a városról kialakult kép a médiában.

A rendezvénysorozat eredményei között a legtöbben a turizmus felerősödését, az infrastruktúra fejlesztését, a város javuló hazai és nemzetközi megítélését, élhetőbbé válását, a nyitottabbá váló embereket, a kultúrához való pozitívabb viszonyulást, megfelelő kulturális intézmények létrejöttét említik. A negatív következmények sorában gyakran előfordul a város növekvő eladósodottsága, valamint a korrupció további térnyerése. Összességében az Európa Kulturális Fővárosa – Pécs 2010 programsorozatot inkább pozitívan élték meg a válaszadók.

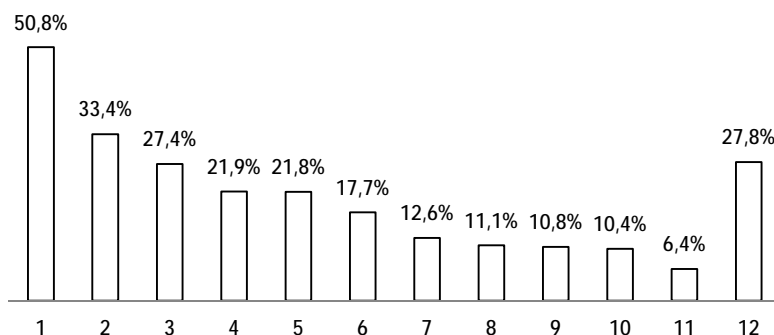
Kutatási eredmények

Az EKF megjelenése Pécs arculatában

A Kutatópont és a Szocio-Gráf egyaránt 1000-1000 fős válaszadói mintán alapuló megkérdezése szerint,²¹ a rendezvény évében már a pécsi válaszadók 99,5%-a tudta, hogy 2010-ben Pécs tölti be az Európa Kulturális Fővárosa címet.

2010-ben kulturális jelentőségét tekintve Pécsset tekintették a válaszadók Budapest után a legjelentősebb magyarországi településnek. A kutatásban résztvevők 56%-a gondolkozott így (2009-ben 35%-uk), a másodikként rangsorolt Debrecen (12%) és a harmadik Szeged (10%) előtt.

1. ábra: Milyen kifejezések jutnak eszébe Önnek Pécsről?

Magyarázat: 1 = pécsi nevezetességek (dzsámi, TV-torony, Székesegyház, Széchenyi tér), 2 = PTE (diákváros), 3 = kultúra (múzeumok, színház, POSZT), 4 = Mecsek (állatkert), 5 = EKF, 6 = mediterrán hangulat (életérzés), 7 = Zsolnay, 8 = közszolgáltatások (klinikák, közigazgatás, bevásárlóközpontok), 9 = pécsi ipar helyszínei (bányászat, sörgyár, dohánygyár), 10 = szórakozás, buli, 11 = pécsi sportélet (női kosárlabda, PVSK), 12 = egyéb

²¹ Pécs 2010 Európa Kulturális Fővárosa, 2010. évi programok értékelése

Arra a kérdésre, hogy milyen kifejezés jut eszébe Pécs kapcsán, 2011-ben a válaszadók 21,8%-a említette az EKF-t. Ez önmagában a negyedik-ötödik leggyakoribb említés, de ha közös kategóriaként kezeljük az Európa Kulturális Fővárosa kifejezést és a „kultúra (múzeumok, színház, POSZT)” kategóriát, már közel 50%-os említési gyakoriságot kapunk. Ugyan a pécsi válaszadók esetében ezek az értékek néhány százalékponttal alacsonyabbak, de így is meghatározónak nevezhetők. Első hipotézisünk, miszerint az EKF kifejezés részévé vált a városról kialakult képnek, igazolást nyert.

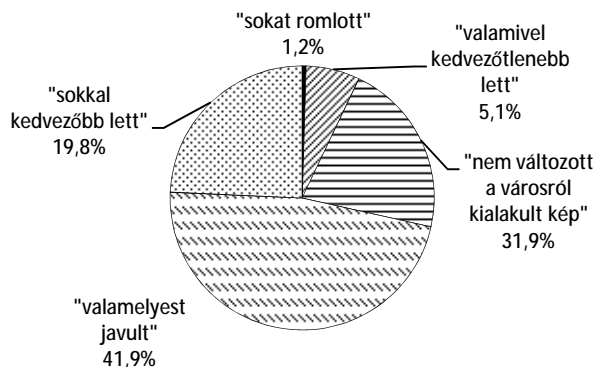
Ahogy az ábrán is látható, a legtöbb válaszadónak Pécs kapcsán nevezetes épületek, történelmi helyszínek, a Pécsi Tudományegyetem, valamint a város természeti szépségei, mediterrán hangulata jut az eszébe. Érdekességként említem meg, hogy a helyi válaszadók körében a mediterrán hangulat (életérzés) kategória szerepelt a leggyakrabban (36,6%), ami közel 20 százalékpontos emelkedés. A többi lehetséges kifejezés esetében kisebb-nagyobb csökkenést, legfeljebb stagnálást tapasztalunk az egyéb kategória elnyerére. Mindez helyben a város kevésbé karakteres jellegére hívja fel a figyelmet.

A kulcsprojektek ismertsége a korábbi évekhez képest jelentősen emelkedett,²² a Zsolnay Kulturális Negyed, a Kodály Központ, a Közterek és parkok újjáélesztése, valamint a Tudásközpont kapcsán a megkérdezettek több mint 97%-a említette azt, hogy hallott az adott beruházásról, ami számottevő, 20-50 százalékpontos emelkedésnek számít a megelőző évek adataihoz képest. Egyedül a Nagy Kiállítótér esetében beszélhetünk alacsonyabb tájékozottságról (valamivel 60% feletti értékkel), de ne felejtjük el, egy évvel korábban még csak a megkérdezettek nem egészen egynegyede ismerte a tervezett beruházást.²³

Pécs megítélésének változása

Felmérésünk alapján mind helyben, mind országosan javult Pécs megítélése a 2010-es év eredményeként (lásd 2. és 3. ábrák). Az inkább pozitívan vélekedő országos 61,7 százalékkal szemben, a helyben élők 66,4 százaléka gondolkodik így.

2. ábra: *Hogyan változott Önben Pécs megítélése az elmúlt egy évben?*
(válaszok megoszlása országosan, 2011)

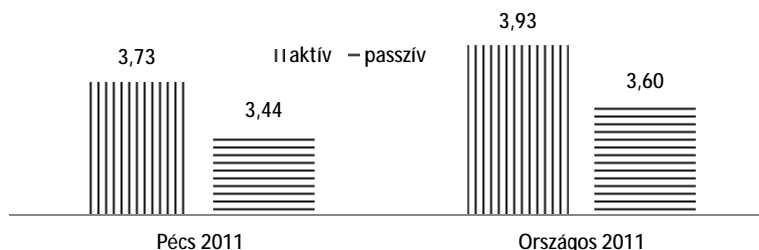
A közép- és felsőfokú végzettségűek kismértékben kedvezőbb értékkel rendelkeztek, mint az alacsonyabb iskolai végzettséggel rendelkezők (esetükben az átlagos érték az

²² Koltai Zoltán (2011)

²³ Jegyzőkönyv (2011)

öt fokozatú skálán 3,8-3,9, míg a legfeljebb általános iskolai, illetve a szakmunkás végzettségűek körében 3,66 ugyanez az érték). Nem meglepő módon, az EKF eseményein aktívan résztvevők körében pozitívabb kép él, szemben azokkal, akik semmilyen formában nem kapcsolódtak be a 2010-es rendezvénysorozatba.

3. ábra: *Hogyan változott Önben Pécs megítélése az elmúlt egy évben?*

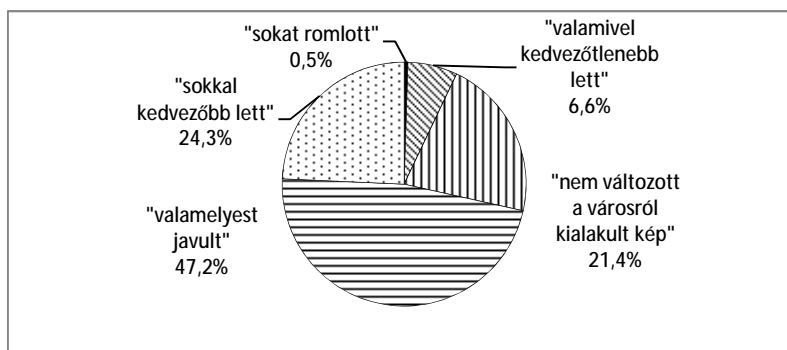
Hipotézisünk annyiban cáfolatra került, hogy a legkedvezőbb érték (5 = sokkal kedvezőbb lett) valamivel ritkábban szerepel a pécsi válaszok között (16,1%) mint országosan (19,8%).

Arra kérdésre, hogyan változott a médiában kialakított kép Pécsről, a pozitív vélemények voltak többségben. A válaszadók 71,5%-a gondolkodott így. Ebben az esetben szintén az EKF programok aktív résztvevői adtak valamivel kedvezőbb értékeket (lásd 4. és 5. ábrák). Médiával kapcsolatos hipotézisünk egyértelműen beigazolódtott.

A rendezvénysorozat eredményei

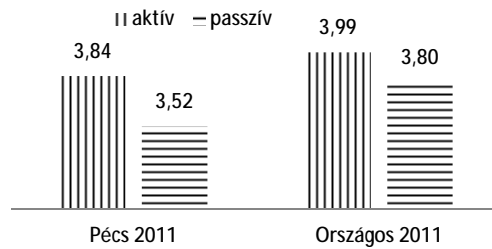
Az EKF – Pécs 2010 hatásait kutató kérdésünkkel részben megismételtük korábbi, 2008-2009-es adatfelvételünket.²⁴ Eszerint a növekvő idegenforgalmat, új kulturális intézmények létrejöttét, a város imázsának kedvező irányú változását, az infrastruktúra fejlődését, az emberek kultúrához való pozitívabb viszonyulását, Pécs nemzetközi értelemben vett regionális kulturális központtá fejlődését és általában a város élhetőbbé válását emelték ki a legtöbben. (lásd 7. ábra)

4. ábra: *Hogyan változott Ön szerint a Pécsről kialakított kép a médiában az elmúlt egy évben? (válaszok megoszlása országosan, 2011)*

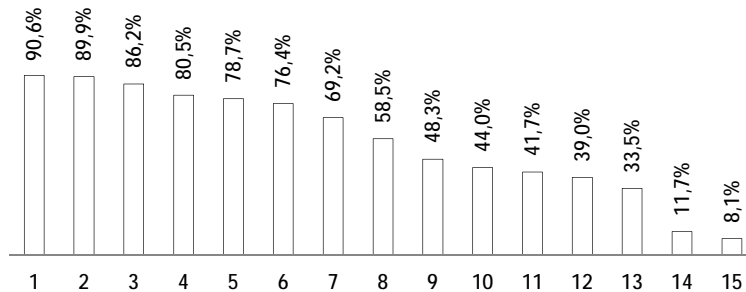
²⁴ Koltai Zoltán (2011)

5. ábra: Hogyan változott Ön szerint a Pécsről kialakított kép a médiában az elmúlt egy évben? (átlagos érték 2011-ben)

A 2011-es adatok még inkább felértékelődnek a 2008-as értékek tükrében, hiszen jelentősen, 15-45 százalékponttal nőttek a kapott értékek. Azt, hogy „élhetőbbé vált a város” háromszor annyi válaszadó említi a rendezvényt követően, mint ahányan előzőleg várták, de még az olyan kritikus állítással, mint „fellendült a gazdasági élet, új munkahelyek jöttek létre” egyetértők számaránya is megduplázódott.

6. ábra: Egyetértés az eseménysorozat Pécsre gyakorolt hatásaival 2011-ben

1 = sok turista érkezett látogatóba, 2 = megfelel ő kulturális intézményekkel gazdagodott a város, 3 = javult a város hazai és nemzetközi megítélése, imázsa, 4 = fejl ődött az infrastruktúra, 5 = emberek kultúrához való pozitívabb viszonya, 6 = nemzetközi értelemben is regionális kulturális központtá vált a város, 7 = élhetőbbé vált a város, 8 = nőtt a lokálpatriotizmus, 9 = fellendült a gazdasági élet, új munkahelyek jöttek létre, 10 = emelked ő jegyárak, 11 = nehezebbé vált a városon belüli közlekedés, 12 = növekedett a város eladósodottsága, 13 = további teret nyert a korrupció, 14 = rossz színben tünt fel a város itthon és külföldön, 15 = semmilyen pozitív hatás sem következett be. Forrás: Saját kérdőíves felmérés (2011).

Külön érdemes megvizsgálni azokat az állításokat, melyek az egykori pályázat szűkebb értelemben vett kulturális következményeivel kapcsolatosak. Jól látszik, hogy az egyetértők száma domináns, míg azok száma, akik elutasítják az adott állítást, elenyészőnek mondható:

	nem tudja	egyáltalán nem ért egyet	inkább nem ért egyet	részben egyetért	egyetért	teljes mértékben egyetért
„nemzetközi értelemben is regionális kulturális központtá vált a város”	9,6	3,2	10,8	28	32,6	15,8
„élhetőbbé vált a város”	15,8	3	11,9	33,7	26,1	9,4
„nyitottabbá váltak az emberek, nőtt a lokálpatriotizmus”	23,4	4,8	13,3	31,4	19,5	7,6
„pozitív irányban változott az emberek kultúrához való viszonya”	12,8	1,4	7,1	33,5	34,4	10,8
„megfelelő kulturális intézményekkel, épületekkel gazdagodott a város”	6	1,4	2,8	18,3	43,8	27,8
A Pécs Európa Kulturális Fővárosa rendezvénysorozat javítja Magyarország külföldi megítélését, az ország imázsát	15	4	-	-	81	-

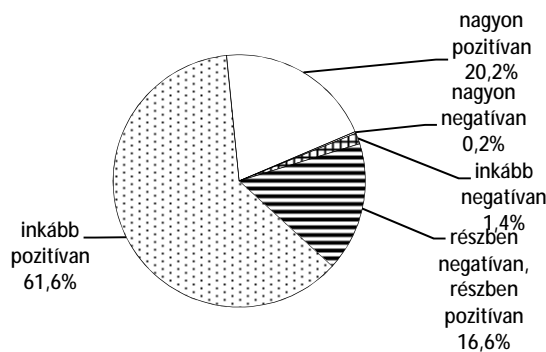
Hipotézisünk azért teljesült csak részben, mert a negatív következmények (növekvő eladósodás, korrupció térnyerése) a vártnál valamivel ritkábban fordultak elő a válaszok között.

Kapott eredményeinket megerősíti az a 2010-es kutatás, melynek készítői arra voltak kíváncsiak, hogyan alakítja az EKF programsorozat Magyarország külföldi megítélését, az ország imázsát. A válaszadók nagy többsége (81%) gondolta úgy, hogy az EKF – Pécs 2010 pozitívan befolyásolja a hazánkról kialakult képet, 15%-uk bizonytalan és mindössze 4%-uk látta inkább negatívnak a rendezvény nemzetközi hatását.

Az EKF – Pécs 2010 programsorozat megítélése

Kérdőíves adatfelvételünk utolsó kérdésével arra kerestük a választ, hogy összességében hogyan látják a válaszadók a rendezvényt, annak lezárulását követően. A kapott válaszok megoszlása jól mutatja, hogy a válaszadók közel 82%-a pozitív tapasztalatként élte meg a programot. Az ötfokozatú skálán kapott eredmény (4,0) alátámasztja utolsó hipotézisünket.

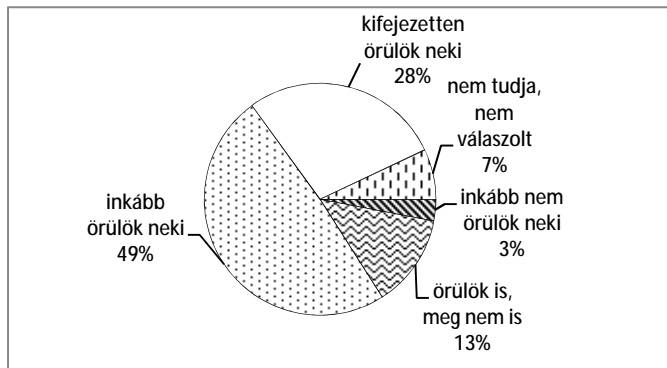
7. ábra: Hogyan értékeli összességében az EKF programsorozatot?

Összhangban saját kutatási eredményeinkkel, a 2010-es felmérések szerint is jelentősen emelkedett a sikerpártiak, a programról optimistán gondolkodók aránya. A megkérdezettek 77%-a kifejezetten vagy inkább örömmel fogadta a programsorozatot, a semleges választ megfogalmazók aránya 13%, míg az EKF – Pécs 2010 rendezvényt

negatívan megítélők száma minimális volt (3%). (Gondoljunk csak vissza a 2009-es adatokra, melyek ennél még jóval kedvezőtlenebb véleményeket tükröztek.)²⁵

8. ábra: Összességében örül, vagy nem örül az EKF rendezvénysorozatnak?

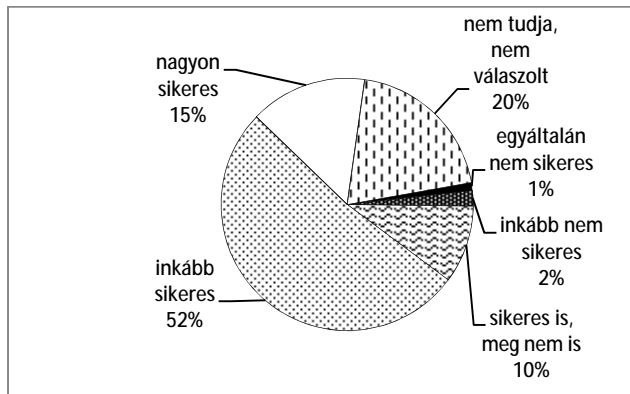

A 2010-es kutatások egy másik kérdésére adott válasz alapján, a megkérdezettek kétharmada inkább sikeresnek tartja a rendezvénysorozatot, 10% alkotja a bizonytalanok táborát és mindössze 3% említett kudarcot (lásd 9. ábra). Vagyis bátran kijelenthet ő, hogy 2010-re a negatív tendencia megfordult, és a sikerpártiak kerültek abszolút többségbe.²⁶

Az Európa Kulturális Fővárosa program megítélése a 2010-es év során, főleg a megelőző években mért adatokhoz képest sokat javult. A válaszadók 68,1%-a gondolja pozitív irányúnak a változást (lásd 10. ábra).

A mögöttes okok között a legtöbben a beruházások befejezését, a sok színvonalas, sikeres programot és a megszépült, rendezett városképet említették meg. A programokhoz kapcsolódó pozitív tapasztalatok mellett említést érdemel, hogy a válaszadók 28%-a hiányolt valamilyen rendezvényt. A legtöbben közülük még több zenei programon, sportrendezvényeken, gyerekprogramokon, valamint népművészettel, néptáncjal kapcsolatos eseményen vettek volna részt.

9. ábra: Mit gondol, összességében sikeres-e az EKF rendezvénysorozat?

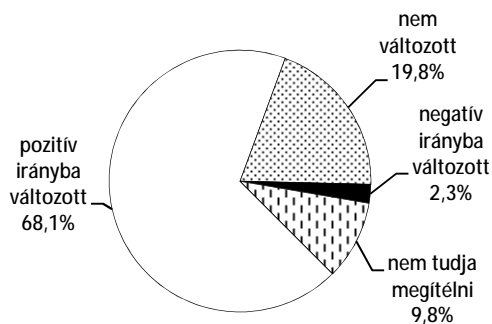

Forrás: Jegyzőkönyv (2011)

²⁵ Koltai Zoltán (2011)

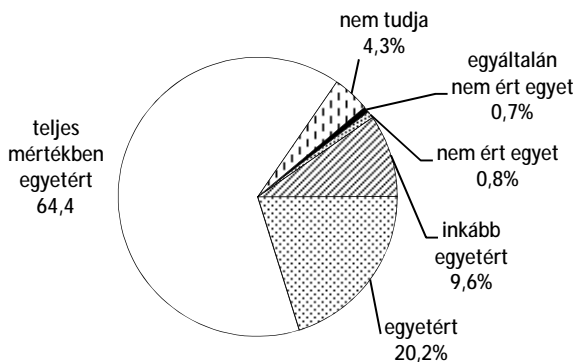
²⁶ Koltai Zoltán (2011)

10. ábra: A Pécs2010 program megítélése a 2-3 évvel ezelőtti állapothoz képest

Forrás: Pécs 2010 Európa Kulturális Fővárosa, 2010. évi programok értékelése
 Összességében a megkérdezettek több mint 94%-a gondolja úgy, hogy nagyon sok előnnyel járt a városnak az, hogy Európa Kulturális Fővárosa volt 2010-ben.

11. ábra: Nagyon sok előnnyel járt a városnak, hogy Európa Kulturális Fővárosa volt 2010-ben

Forrás: Jegyzőkönyv (2011).

Végső konklúzió helyett

Mielőtt bárki egy egyértelmű mérleg megvonását várná az EKF – Pécs 2010 programozattal kapcsolatosan, kitérően azt kell mondanom, hogy erre jelenleg, bő másfél évvel a cím betöltését követően még nincs objektív lehetőség.

A rendezvény rövidtávú hatásaként nem beszélhetünk gazdasági előrelépésről Pécsen. Kismértékű (1,3%) foglalkoztatás javulás ugyan kimutatható volt a rendezvény évében, de meglepő módon a művészet, szórakozás, szabadidő, szálláshely-szolgáltatás, vendéglátás és kereskedelem területén csökkent az alkalmazásban állók száma. A kulturális szektor szereplői nem váltak piaci értelemben önjáróvá, továbbra is támogatásra szorulnak, a rendezvényekre elköltött pénzek egy jelentős része pedig a külső szolgáltatók jelenléte okán nem a városi gazdaságot gyarapította.²⁷ Az a szinergia, ami a fejlesztések, az eredményes kommunikáció és program dizájn, valamint a rendezvénysorozat sikeres társadalmasítása között létrejöhett volna, nagyobb részben elveszett.

²⁷ Faragó László (2011)

Lehet-e egyértelmű sikerről vagy kudarcról beszélni? Azt hiszem nem. Lehetett volna több mindent megvalósítani a pályázat eredeti eszmeiségéből? Valószínűleg igen. Az előzetes várakozásoktól elmaradt-e a megvalósult programév, hiányérzetet hagyva ezzel szinte valamennyi érintettben? Egész biztosan.

Ne felejtjük el azonban Takáts József azon megfogalmazását, amint meggyőző fikcióként jellemzi a pécsi pályázatot, mintegy a városlakók kezébe téve a megvalósítás módjának és mértékének lehetőségét.

„Az EKF a továbblépéshez szükséges alapokat megteremtette.”²⁸ A fejlődési potenciál adott, és bár a megálmodott kulturális léptékváltás még nem valósult meg, úgy gondolom, hogy összegyűjtve a jó és rossz tapasztalatokat, egy gondolkodásbeli léptékváltással közelebb kerülhetünk „A határtalan város” annyira vonzó eszméjéhez, évek során megkopott szellemiségéhez, talán megvalósítva ezzel egy valódi kulturális decentralizációt.²⁹

Forrás

- A határtalan város, Európa Kulturális Fővárosa – Pécs 2010, (2005) Európa Centrum Kht.
 Ágoston Zoltán (2011): Nemzetközi kapcsolatok, Elemző értékelés a Pécs 2010 Európa Kulturális Fővárosa program tapasztalatairól, Pécs 2011
 Faragó László (2011): Az Európa Kulturális Fővárosa program városfejlesztési, városirányítási tanulságai, Elemző értékelés a Pécs 2010 Európa Kulturális Fővárosa program tapasztalatairól, Pécs 2011
 Horváth András (2011): Az EKF városfejlesztési törekvései, Elemző értékelés a Pécs 2010 Európa Kulturális Fővárosa program tapasztalatairól, Pécs 2011
 Jegyzőkönyv Pécs Megyei Jogú Város Önkormányzata Közgyűlésének 2011. január 27-i üléséről, www.eugyintezes.pecs.hu/download/index.php?id=318788 (2012. április 9.)
 Koltai Zoltán (2011): „Európa Kulturális Fővárosa – Pécs, 2010” program megítélése Pécsen és Budapesten, Tudásmenedzsment 2., 84.-93. o.
 Kovács Katalin (2011): Adalékok az EKF projekt menedzsment szempontú értékeléséhez, Elemző értékelés a Pécs 2010 Európa Kulturális Fővárosa program tapasztalatairól, Pécs 2011
 Pécs 2010 Európa Kulturális Fővárosa, 2010. évi programok értékelése, www.eugyintezes.pecs.hu/static/tempPdf/08-8-469-34m.pdf (2012. április 9.)
 P. Müller Péter (2011): A Pécs 2010 Európa Kulturális Fővárosa projekt kulturális tapasztalatairól és tanulságairól, Elemző értékelés a Pécs 2010 Európa Kulturális Fővárosa program tapasztalatairól, Pécs 2011
 Rappai Gábor (2011): A pécsi EKF-évad gazdaságfejlesztésre gyakorolt hatása, Elemző értékelés a Pécs 2010 Európa Kulturális Fővárosa program tapasztalatairól, Pécs 2011
 Szijártó Zsolt (2011): Konceptió és kontextus. Az EKF-projekt és Pécs, Elemző értékelés a Pécs 2010 Európa Kulturális Fővárosa program tapasztalatairól, Pécs 2011
 Takáts József (2011): Az újragondolt város, Publikon
 Tájékoztatói Adatbázis, www.stainfo.ksh.hu/Stainfo/haDetails.jsp (2012. szeptember 24.)
 Ungár Tamás (2011): Európából nem látszottunk, Népszabadság, augusztus 16.
www.kodalykozpont.hu (2012. szeptember 2.)
www.tudaskozpont-pecs.hu (2012. szeptember 2.)
www.zskn.hu (2012. szeptember 2.)

²⁸ Kovács Katalin (2011), 113.o.

²⁹ Ungár Tamás (2011), Takáts József (2011), A határtalan város.